

KALBİN EDEBİ, GÜNÜN ŞÜKRÜ, DUHA VE TESBİH NAMAZI

Estağfirullah, estağfirullah, estağfirullahil Azîm ve etûbü ileyh.

Eûzubillâhimeşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm.

Allâhümme salli ve sellim ve bârik alâ Seyyidinâ Muhammedin; El-Fâtihî li-ebvâbi's-şükri ve'l-hâmidiye, Vel Hâtimi limâ sebeka, Nâsırıl hakkı bil hakkı, Vel Hâdî ilâ sırâtikel müstekîm, Ve'l-Mürebbî li-edebî'l-kulûb, Ve menba-i rahmetike fî'l-âlemîn, Seyyidi's-şâkirîn ve İmâmi'z-zâkirîn.

Ve salli ve sellim Allâhümme alâ cemî-i ihvânihi mine'n-nebiyyîne vel mürselîn. Hususen men teveccehe ileyke bi't-tesbîhi ve'l-hamd;

Seyyidinâ Âdem, Seyyidinâ İdris, Seyyidinâ Nuh, Seyyidinâ Hud, Seyyidinâ Salih, Seyyidinâ İbrahim, Seyyidinâ Lut, Seyyidinâ İsmail, Seyyidinâ İshak, Seyyidinâ Yakup, Seyyidinâ Yusuf, Seyyidinâ Eyyub, Seyyidinâ Şuayb, Seyyidinâ Musa, Seyyidinâ Harun, Seyyidinâ Davud, Seyyidinâ Süleyman, Seyyidinâ Yunus, Seyyidinâ İlyas, Seyyidinâ Elyesa, Seyyidinâ Zülkifl, Seyyidinâ Zekerîya, Seyyidinâ Yahya ve Seyyidinâ İsa aleyhimüsselâm. Ve alâ âlihîm ve ashâbihîm ve etbâihîm ve veresetihîm; el-hâmilîne li-râyetihîm ve'l-muhyîne li-sünnetihîm ilâ yevmi'd-dîn.

Allâhümme'-al sâlâtenâ aleyhi miftâhan li-fethî kulûbinâ bi-nûri'l-Duhâ ve mir'âten li-şühûdi cemâlihi fî mir'ati't-tesbîh.

Yâ Rabbi! İc'alnâ minellezîne yebdeûne yevmehum bi-evveli ibârâtî's-şükr. Ve minellezîne yekifûne beyne yedeyke bi'd-Duhâ, ve'l-mektûbine fî divânî'l-Evvâbîn. Ve celli kulûbenâ bi-saykalî't-tesbîh, ve zeyyin âdâbenâ bi-edebî Habîbike sallallâhu aleyhi ve sellem. Hakka kadrihî ve mikdârihî'l-azîm.

Niyetimiz bugün inşallah, "kal" (söz) ilminden "hal" (yaşayış) ilmine geçebilmek; bildiklerimizi amele, amellerimizi ihlasa, ihlasımızı ise marifetullahâ dönüştürebilmektir. Söz biter hal kalır. Bize hal lazım.

Bu niyetle bugün dört manevi kapıdan, başımızı eğerek, edebimizi kuşanarak geçeceğiz inşallah:

1. **Edep Kapısı:** Kalbin o muazzam sırrına, ilahî nazargâh oluşuna, kırılınca Arş'ı titreten o "Gönül" evine nasıl girilir, nasıl temizlenir ona değineceğiz.
2. **Uyanış Kapısı:** Ölümün kardeşi uykudan uyanıp, Hakk'ın divânına "Beli" (Evet) diyerek yeniden kalkmak. "Elhamdülillah" diyerek yokluktan varlığa sıçradığımız o ilk "Şükür" nefesine bakacağız.
3. **Vefa Kapısı:** Güneş yükselirken, dünya bizi çağırırken "Dur! Benim işim sahibim olan Rabbimledir" deyip kıldığımız Duha'ya, bedenimizin zekâtına sadakasına koşacağız.
4. **Arınma Kapısı:** Efendimiz'in (s.a.v.) amcasına hediye ettiği günahın kararttığı kalbi, "Sübhaneallah" nuruyla cilalayan muazzam Tesbih Namazı'nın sırrına ereceğiz.

KALBİN EDEBİ VE MANEVİ İMARİ

"Yere Göğe Sıgmam, Mümin Kulumun Kalbine Sığarım" Sırrı

İnsan kendini etten kemikten ibaret sanarsa yanılır. İnsan, âlemin özüdür, zübdesidir. Hz. Ali (kerremallahu veche) efendimiz ne güzel buyurmuş: "Sen kendini küçük bir cisim sanırsın, oysa âlem-i ekber (en büyük âlem) senin içine dürülmüştür."

İşte o dürülmüş âlemin merkezi Kalptir. Sanmayalım ki bu kalp, sol yanımızda tık tık atan o et parçasıdır. O et parçası sadece bir binektir. Asıl kalp; Arş-ı Rahman'dır, Allah'ın evidir, Beytullah'tır. *"Ben yere göğe sığmadım, ancak mümin kulumun kalbine sığdım."*

Mademki Kalp, Sultanlar Sultanı'nın teşrif edeceği saraydır; o sarayı çer çöple, dünya hırsıyla, kinle, hasetle doldurmak, o Aziz Misafir'e edepsizlik olmaz mı? Sultan gelince hane mamur olmalı, hane süpürülmüş olmalı.

Şeyh-i Ekber Muhyiddin İbnü'l-Arabî (k.s.), Fütûhât-ı Mekkiyye'sinde bize müthiş bir sır verir. Der ki: Kalbe "kalp" denilmesinin sebebi, çokça "takallüb" etmesinden, yani halden hale girmesinden, sürekli dönmesinden gelir. Çünkü Allah, "Külle yevmin huve fî şe'n" (O her an bir yaratıştadır, bir iştedir) sırrınca her an tecelli etmektedir. Tecelli asla tekrar etmez. Su nasıl ki girdiği kabın şeklini ve rengini alırsa, kalp de Rabbinden gelen her tecelliye "başım gözüm üstüne" diyerek karşılamalıdır.

Eğer kalp, su gibi akıcı olmazsa, buz gibi donmuşsa (katılaşırsa), Allah'ın o yeni tecellisini kabul edemez, kırılır. "Kalp katılığı" dediğimiz bela budur. Bizim edebimiz, kalbimizi su gibi latif eylemek, Hangi kaptan tecelli gelirse onun şeklini alacak kadar "teslim" olmaktır. İrfan ehli der ki: *"Su, kabının rengini alır."* Eğer tecelli Celal ise korku, Cemal ise ümit rengine bürünürüz. Ama asla itiraz etmeyiz. İşte kalbin edebi "Rıza" makamıdır.

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hazretleri, kalbi "sırrın ruhu, ruhun kalbi" olarak nitelendirir. Kalbin edebi, bu latifeyi korumakla başlar. Kalp, Allah'ın evidir (Beytullah). Kâbe, yeryüzündeki beytullahtır; müminin kalbi ise hakiki beytullahtır. Bu sebeple kalbin edebi, o eve ev sahibinin (Cenab-ı Hakk'ın) sevmediği eşyaları, yani "mâsivâ"yı (Allah'tan gayrı her şeyi) sokmamaktır. Zira kalbe "mâsivâ"yı (Allah'tan gayrısını) sokmak, Sultan'ın evine çöp dökmek gibi olur, estağfirullah. Edebe sığmaz. Edep; **"Lâ ilâhe"** süpürgesiyle kalbi süpürüp, **"İllallah"** nuruyla döşemektir.

İmam Rabbânî (kuddise sirruh) *Mektûbât*'ında der ki: "Kalp, edep üzere olursa, bütün latîfeler edep üzere olur." Kalp ihlâsı, namazın zirvesidir. Mevlânâ'nın tabiriyle "Namazın sırrı, bedenle kalbi birlemektir."

Allah (Azze ve Celle) müminlere namazda sadece beden değil, kalbin de hürmetli olmasını emreder. Şuur kaybolduğunda yapılan namazın lisanı Allah'a hamd ile açılmalıdır. Kalbî adab; tevazu, huşû, Allah'a hakikaten teslim olma hâlidir. Peygamberimiz (s.a.v.) namaz kılarken kalbini Allah'a koşulsuzca açardı.

İmam Gazali ve Kalbin Hastalıkları

İmam Gazali (k.s.), dev eseri *İhyau Ulumid-Din*'de "Acaibu'l-Kalb" (Kalbin Halleri) başlığı altında kalbi manevi bir kale gibi tasvir eder. Bu kaleyi düşmanlardan (şeytan ve nefis) korumak, her müminin boynunun borcudur. Gazali'ye göre kalbin edebi, önce masivadan temizleme, sonra güzel ahlak ile süsleme/donatma ameliyesinden geçer. Kalbi temizlemeden oraya nurların inmesini beklemek, içi pislik dolu bir kaba bal doldurmaya benzer. Bal ziyan olur, kap murdar kalır.

Gazali'nin teşhis ettiği başlıca kalp hastalıkları ve tedavi yolları şunlardır:

Haset (Kıskançlık)

Haset, başkasının elindeki nimeti çekememek ve o nimetin ondan gidip kendisine gelmesini istemektir. Bu, aslında Allah'ın taksimatına, kaderine ve hikmetine itiraz etmektir. *"Neden ona verdin de bana vermedin? Senin taksimatını beğenmiyorum"* demektir ki, bu gizli itiraz, kalbi yakar. Ateşin odunu yediği

gibi haset de salih amelleri yer bitirir. Allahu Teala ya Hafız esması ile bizleri bundan muhafaza eylesin.

Kalbin bu hususta edebi; "*Mülk O'nundur, dilediğine verir, dilediğinden alır*" diyerek teslim olmak ve mümin kardeşi için de hayır istemektir.

Kibir ve Ucub

Kibir, kendini başkalarından üstün görmek; ucub ise yaptığı ibadetleri beğenmektir. İblis'i Huzur'dan kovduran, ilk ve en büyük günah kibirdir.

Kalbin burada edebi tevazudur; toprağa yakın olmaktır. İnsan, başlangıcının bir damla su, sonunun ise bir avuç toprak olduğunu unutmamalıdır. Başını göğe kaldıranı Allah indirir, başını secdeye koyanı Allah yükseltir.

Riya (Gösteriş)

Riya, ibadetleri ve iyilikleri insanlar görsün, beğensin, takdir etsin diye yapmaktır. Bu, "Gizli Şirk" olarak adlandırılır. Kalbin kiblesini Allah'tan mahlukata çevirmektir. Namaz kılarken başkası baktığında namazı güzelleştirmek, yalnızken acele kılmak riyanın en bariz alametidir.

Kalbin bu açıdan edebi "İhlas"tır. İhlas, ameli sadece ve sadece Allah rızası için yapmaktır. İnsanların övmesiyle yermesi arasında kalbin halinin değişmemesidir.

Hubb-u Dünya (Dünya Sevgisi)

Kalbi, geçici, fani ve zeval bulacak olana bağlamaktır. Dünya sevgisi, bütün hataların başıdır. Dünyayı kalbe koymak, geminin içine su alması gibidir; su geminin dışında (elde) olursa gemiyi yüzdürür, içine girerse (kalbe) batırır.

Kalbin bu noktada edebi, dünyayı elinde tutmak ama kalbe sokmamaktır.

Kalbin edebi ve masivadan beri olması hususunu şöyle bir örnekle de tasavvur edebiliriz:

Bir Sultan düşünün ki bir kişiyi sarayına misafir çağırdığı zaman, misafir olarak giden o kişi edebini takınır, en temiz ve en güzel şekilde gider, edebiyle gittiğinde de oradayken vay efendim sarayın süsleri ne güzelmış, halısı ne incelikliymiş, divanları ne rahatmış, manzarası ne güzelmış demeye gitmez. O misafir, oraya Sultan'ın Cemal'ini görmeye gider, Sultan ile muhabbettir maksadı, orada edebiyle durur, ikrama razıdır ve şükürlüdür, bana şu da ikram edilsin, bu da ikram edilsin, diğer misafire verilen şu ikram niye bana ikram edilmedi demez, bilir ki edebi ve şükürü kadar ağırlanır, edep ve şükür bilmez ise, Cemal'e bakmak ve muhabbet için muhabbet üzere orada değilse, süse nakşa aldanırsa, şımarırsa kapıdan kovulur.

Toplumsal Hayatta Kalbin Edebi

Kalbi selim olanın, dili de selim olur. Kalbinde kin ve nefret olmayanın dilinden zehirli söz dökülmez.

Kalbin sosyal edebi, diğer insanlara (ihvana) karşı şefkatli, merhametli ve hoşgörülü olmaktır. Arkadaşının ayıbını örtmek, gece gibi olmaktır. Zira kalp, Allah'ın nazargâhı olduğu gibi, mümin kardeşinin kalbi de öyledir. Mümin kardeşinin kalbini kırmak, Kâbe'yi yıkmaktan daha büyük bir cürümdür. Çünkü Kâbe'yi İbrahim aleyhisselam inşa etmiştir, gönlü ise Cenab-ı Hak inşa etmiştir.

Hal böyle iken, edep, karşımızdaki insana bakınca, onun suretini değil, o suretin arkasındaki Sanatkâr'ı

görmektir. Karşımızdaki kim olursa olsun, "Bu da O'nun eseridir, bu kalpte de O'nun nazarı vardır" diyebilmek, o şekilde muamele etmektir.

Kalbin bu açıdan edebi; Hakk'ı tanımak (marifet), O'nu sevmek (muhabbet), O'nun her an bizi gördüğü şuuru (ihsan) ermek ve mahlukata Hâlık'ın nazarıyla bakabilmektir. Bu şuurla atan bir kalp, sabah uyandığında ilk iş olarak Rabbini hatırlar. İşte bu bizi ikinci durağımıza, "Günün Şükrü"ne götürür.

DİRİLİŞ PROVASI: UYANIŞ VE GÜNÜN ŞÜKRÜ

Uykudan Uyanış: Küçük Kıyametten Dönüş ve Ba's

Gecenin karanlığı üzerimize çöktüğünde, uyku denen o "küçük ölüm" bizi teslim alır. Sabah gözümüzü açtığımız o ilk an... İşte o an, mahşerde sura üflenip mezardan kalkışımızın (Ba's) dünyada bir provasıdır.

Gözlerimizi açtığımız o ilk an, bize yeni bir ömür, temiz bir sayfa ve yeni bir fırsat bahşedilmiştir. Dün ölmüş olabilir, bugün hiç uyanamayabilirdik. *"Ya Rabbi! Ben acizdim, ölü gibiydim, kendime malik değildim. Bana bir gün daha, Seni tanımak, Seni sevmek ve Sana kulluk etmek için fırsat verdin. Bu nefesi ben almadım, Sen lütfettin"* diye sevinmektir. Zira mümin bir kimse için ölüm bir düğün günü ise dahi mümin için her sabah uyanmak bir bayramdır, çünkü Sevgili, *"Kulum, adımı anman için sana müsaade ettim"* demiştir. *"Demek ki heybemde götüreceğim çiçekler henüz tamamlanmamış"* teslimiyetidir. Bu sebeple, uyanış anı, bir şükür ve tefekkür anıdır. Uyanır uyanmaz bu hakikati idrak etmek ve *"Beni tekrar hayata döndüren Rabbime hamdolsun"* diyerek şuurlu bir başlangıç yapmak en güzeldir.

Eğer bugün bizler "Allah" diyebiliyorsak, bu Allah'ın biz kullarına "Beni an" müsaadesi vermesinden kaynaklanır. Zira O (c.c.) izin vermese, dil damağa yapışır, o isim dökülmez. Kalplerimiz O'nun adıyla titriyorsa, bu Allahu Teala'nın bizi muhatap kabul ettiğinin, sevdiğinin en büyük delilidir. Zira seilmeyen birine, Sevgili'nin adını anma lezzeti verilmez.

Efendimiz'in (s.a.v.) Sabah Uygulamaları ve Nebevi Dualar

Resûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi ve sellem), sabah uyanınca bu şuuru "dil" ile de ikrar eder ve ümmetine şu duayı öğretirdi:

"Elhamdülillâhillezî ahyânâ ba'de mâ emâtenâ ve ileyhi'n-nuşûr." (Bizi öldürdükten sonra diriltten Allah'a hamdolsun. Dönüş ancak O'nadır.).

Bu kısa ama derin dua, üç temel hakikati barındırır:

1. **Hamd (Elhamdülillah):** Hayatın kaynağının biz değil, O olduğunu kabul etmek. Nefesi veren O'dur, alan O'dur.
2. **Ba'de mâ emâtenâ (Bizi öldürdükten sonra):** Uykunun bir nevi ölüm, bir acziyet hali olduğunu itiraf etmek. Uyurken acizizdir; ne kendimizi koruyabilir ne de bir fayda sağlayabiliriz.
3. **İleyhi'n-nuşûr (Dönüş O'nadır):** Günün sonunda yatağa, hayatın sonunda ise kabre ve nihayetinde Mahşer meydanına O'na hesap vermek üzere dönüleceğini hatırlayarak güne ahiret bilinciyle başlamak.

Ayrıca Efendimiz (s.a.v.), uyanınca elleriyle yüzünü ovarak uyku mahmurluğunu atar, misvak kullanarak (veya dişlerini fırçalayarak) ağızını temizlerdi. Çünkü ağız, Kur'an yoludur ve zikir mahallidir. Temiz bir ağızla

Rabbin ismini anmak, edeptendir.

Sabah Zikirleri ve Manevi Zırh

Günün şükürü, sadece gözlerini dünyaya açmakla ifa edilmez. Asıl şükür, seher vaktinde başlar. Ne zaman ki biz o vakitte uyanır, abdestle arınır ve yönümüzü Kible'ye, gönlümüzü Sahibimize döneriz; işte o an kâinatla aynı safa girmiş oluruz.

Büyüklerin de işaret ettiği üzere; seherden güneşin doğuşuna kadar geçen o kıymetli zaman dilimi, manevi rızıkların taksim edildiği andır. O vakitlerde uyumamak, zikirle meşgul olmak, ruh evimizi inşa etmenin harcıdır.

Günün Şükür Borcunu Ödeyen İmza: "Allahümme Mâ Esbahe"

Gözlerimizi açıp "Elhamdülillah" diyerek hayata döndük, peki ya o gün üzerimize sağanak gibi yağacak nimetlerin hakkını nasıl ödeyeceğiz? Efendimiz (s.a.v.), acizliğimizi bildiği için bizlere "Günün Manevi Sigortası" hükmünde muazzam bir anahtar daha vermiştir. Resûlullah (s.a.v.), sabahın bereketli vaktinde şu duayı okuyanın, o günün şükür borcunu toptan ödemiş olacağını müjdelir:

"Allahümme mâ esbahe bî min ni'metin ev bi-ehadin min halkike, fe-leke'l-hamdu ve leke's-şükür."

Manası: "Allah'ım! Bu sabah bana veya yarattıklarından herhangi birine gelen her nimet Sendendir. Sen teksin, ortağın yoktur. Hamd de şükür de ancak Sanadır."

Ne büyük bir lütuf! Kul bu duayı okuduğunda adeta şöyle der: *"Ya Rabbi! Bugün benim elimden, dilimden, gözümünden ne hayır sadır olursa, bana ne ikram edilirse hepsinin kaynağı Sensin. Ben sahiplenmiyorum, emaneti Sahibine teslim ediyorum."* Kim bunu sabah okursa o günün, akşam (mâ emsâ diyerek) okursa o gecenin şükürünü eda etmiş olur. İşte "Günün Şükürü" dediğimiz hakikat, uyanışla başlayıp bu itiraf ile mühürlenir.

Şükür aynı zamanda bir niyettir; bedeninin her zerresini isyandan koruma sözüdür. Güne; *'Ya Rabbi! Bana lütfettiğin gözü haramdan, eli zulümden, ayağı şerden sakındıracağım'* niyetiyle başlayan bir mümin, şükürünü fiiliyata dökmüş demektir.

Biz biliyoruz ki şükür nimeti ikrar, hamd ise nimeti vereni görüp övmektir. Ancak şükürün zirvesi, şükürde dahi acziyeti bilmektir. *'Sana layıkıyla şükretmekten acizim Allah'ım'* diyebilmek, şükürün ta kendisidir.

Dört aydır bu gönül meclisimizde; Allah rızası için, O'nu ve O'nun Habibi'ni (s.a.v.) tanımak için bir aradayız. Şükran Lillah Teala. Bir değil binlerce ömrümüz olsa ve her anını şükürle geçirsek, yine de Rabbimize karşı şükürde pek eksik kalırdık. Şükredebilmek başlı başına bir nimettir. Allahu Teala şükürümüzü arttırsın, daim ve ziyade eylesin.

Kalbin Taşması: Şükür Secdesi

Ve şükür bazen dile sığmaz, bedeni toprağa çeker. Efendimiz (s.a.v.) sadece sözle değil, haliyle de şükrederdi. Hz. Ebû Bekir (r.a.) anlatıyor: *"Resûlullah (s.a.v.), kendisine sevindirici bir haber geldiğinde veya bir müjde verildiğinde, Rabbine şükretmek için hemen secdeye kapanırdı."* (Ebû Dâvûd, Cihâd 162).

Bu "Şükür Secdesi", abdestli veya abdestsiz (çoğu alime göre), kibleye dönüp "Allah'ım sana hamdolsun" diyerek alını yere koymaktır. Sadece namazda değil, gün içinde güzel bir haber aldığımızda da alnımızı secdeyle buluşturmak, "*Bu güzellik Sendendir*" demenin en zarif yoludur.

Sabahın Nuru: Güne "Habibullah" ile Bereket Katmak

Rabbimize şükrettikten sonra, O'nun bizlere en büyük nimeti ve rahmeti olan Resûlullah Efendimiz'e (s.a.v.) salât u selam getirmek, şükürümüzün ve edebimizin tamamlayıcısıdır. Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemi günümüze ortak etmek ve günümüzü bereketlendirmektir. O'nun (s.a.v.) dahil olduğu her şey ancak daha güzel olmak zorundadır.

Salavat sadece dilde kalan bir tekrar değil, akıl, kalp ve lisanın ortaklaşa Rabbine yönelip Habib'ini (s.a.v.) anmasıdır:

- **Dilin Salâtı (Zikir):** Sabahın o en berrak anında, "*Allahümme salli alâ Seyyidinâ Muhammed*" diyerek, Yüce Allah'tan, O'nun (s.a.v.) şanını yüceltmesini niyaz etmek.
- **Aklın Salâtı (Fikir):** "Ya Rabbi! Bugün yapacağım her işte, Senin Rızı olduğun ve Resûlünün (s.a.v.) öğrettiği sünnet üzere hareket edeceğim" diye niyet tazelemek. Bugün O'nun (s.a.v.) gibi bakacağım, O'nun (s.a.v.) gibi konuşacağım." diye niyet etmek.
- **Kalbin Salâtı (Muhabbet):** O'nu (s.a.v.) canından çok severek, "*Anam babam sana feda olsun Ya Resulallah*" şuuru ve muhabbeti ile güne başlamak; içten bir hürmetle "*Essalâtü vesselâmü aleyke Yâ Resûlallah*" (Salât ve selam senin üzerine olsun Ey Allah'ın Resûlü) diyerek o manevi bağa tutunmak.

GÜNEŞİN YÜKSELİŞİ VE BEDENİN ZEKÂTI: DUHA (KUŞLUK) NAMAZI

Duha Vaktinin Hikmeti ve İshrâk ile İlişkisi

Güneş doğup kerahet vakti (yaklaşık 45-50 dakika, bir mızrak boyu yükselme) çıktıktan sonra (İshrâk vaktiyle) başlayan ve zeval vaktine (öğle namazından önceki vakit) kadar devam eden süreye "Duha" veya halk arasında "Kuşluk" vakti denir. Bu vakit, dünyanın aydınlandığı, hayatın canlandığı, çarşı-pazarın hareketlendiği, insanların rızık peşinde koşmaya başladığı bir "iş ve oluş" vaktidir.

Bu saatlerde dünya meşgalesine dalarak gaflete düşebilir insan. Tam herkesin dünyaya daldığı bu hengamede, seccadeyi serip Allah'ın huzuruna durmak, "*Dur ey dünya! Senin de sahibin, benim de sahibim Allah'tır. Ben sebeplere değil, Müsebbibü'l-Esbâb'a (sebepleri yaratana) gidiyorum*" demektir.

Allahü Teâlâ Duha Sûresi'nde buyurur: "**Vedduhâ. Vel leyli izâ secâ.**" "**Kuşluk vaktine andolsun, sakinleştiği zaman geceye andolsun.**" (Duha, 93/1-2)

Bu sûre, Resûlullah Efendimiz'e (sallallahu aleyhi ve sellem) teselli olarak inmiştir. Kuşluk vakti; umut vaktidir.

Tasavvufta Duha namazı, "günün şükürüyle başlanması" olarak görülür. Güne Allahü Teâlâ'ya yönelerek başlamak, günün bereketini artırır. Sübhanallah.

Efendimiz (s.a.v.) bu namaza "**Salâtü'l-Evvâbîn**" demiştir. "Evvâbîn", "Evvâb"ın çoğuludur. Evvâb; "Çokça tövbe eden, her fırsatta Allah'a dönen, günah işlese bile hemen kapiya koşan" demektir.

Efendimiz (sav), sabah namazı cemaatinden çıktıktan sonra genellikle camide oturur, güneş doğuncaya

kadar Allah'ı anardı. Daha sonra dört rek'at Duha kılardı. Aîşe (ra)'dan rivayetle Efendimiz'e "Namazdan sonra en sevimli nafîle namaz nedir?" diye sorulduğunda "İşrak/Kuşluk namazı" diye cevaplamıştır (Müsned).

Eklemlerin Sadakası

Bedenimizde 360 eklem var. Efendimiz (s.a.v.) buyuruyor: "Her bir eklem için her gün bir sadaka vermeniz gerekir". Sahabe şaşırıyor, "Ya Resulallah, buna kimin gücü yeter?" Efendimiz gülümsüyor o merhamet pınarı yüzüyle: "Her bir tesbih (Sübhaneallah) sadakadır, her bir tahmid (Elhamdülillah) sadakadır, her bir tehlil (Lailaheillallah) sadakadır, iyiliği emretmek sadakadır, kötülükten sakındırmak sadakadır. Kuşluk vaktinde kılınan iki rekat namaz ise, bütün bunların yerini tutar." (Müslim, Müsâfirîn, 84).

Rabbimiz bize 360 eklem vermiş, el vermiş, ayak vermiş, secde edecek baş vermiş, akıl ve kalp vermiş, nimet üstüne nimet vermiş. Şimdi kalkıp da iki rekat Duha kılmazsak, bu bedenin şükrünü eda etmezsek, yarın o uzuvlar hakkımızda şahitlik ederken utanırız. Bu namaz, âşıkların 'Ben buradayım Ya Rabbi, dünya beni yutamadı' deme şeklidir. Bu namazı, Cemalullah'ın huzurunda bir an daha durabilmek ve aciziyeti ve edebiyile şükrünü eda etmek için kılan âşıklardan eylesin Rabbim bizleri.

Duha namazı aynı zamanda o günün selametini de garantiler. Rabbimiz, bir Hadis-i Kudsî'de biz aciz kullarına şöyle seslenir: "Ey Ademoğlu! Günün evvelinde (başında) Benim için dört rekat namaz kıl ki, Ben de günün geri kalanında sana kâfi geleyim (seni koruyayım, işlerine yeteyim)." (Tirmizî, Salât, 346)

Allah'ın "Sana yeterim, gününe kefilim" dediği bir kulun sırtı yere gelir mi? İşte Duha namazı, sabah evden çıkarken "Benim vekilim Allah'tır" diyerek, dünya yükünü O'nun kudret eline bırakmaktır.

BÜYÜK ARINMA VE AF PINARI: TESBİH NAMAZI

Bugünkü konularımızın belki de bir insanın hayatında çok büyük bir dönüm noktası olabilecek durağına, Kainatın Efendisi sallallahu aleyhi ve sellem'in verdiği müjdeye, manevi kirlere arınmanın zirvesi sayılan **Tesbih Namazı**'na geldik. Bu namaz başlangıçtaki konumuz olan kalbin edebine bağlanır. Çünkü bu namaz, nevi şahsına münhasır, şekli ve muhtevasıyla diğer namazlardan ayrılan, bir "istiğfar" ve "tesbih" deryasıdır.

Nebevi Hediye: Hz. Abbas Hadisi ve 10 Türlü Günahın Affı

Bir gün Efendimiz (s.a.v.), çok sevdiği amcası Hz. Abbas'a (r.a.) dönüyor. Gözlerinde nübüvvet nuru, sözlerinde rahmet pınarı:

"Ey amca! Sana bir şey haber vereyim mi? Sana bir hediye vereyim mi? Sana bir ikramda bulunayım mı? Sana on haslet (özellik) öğreteyim ki, bunu yaptığın zaman Allah senin;

1. Günahının evvelini (ilk işlediklerini),
2. Ve ahirini (son işlediklerini),
3. Eskişini (üzerinden zaman geçenleri),
4. Ve yenisini (henüz işlediklerini),
5. Hatâen olanını (bilmeden yaptıklarını),
6. Ve kasten yapılanını (bilerek işlediklerini),
7. Küçüğünü (sagîre),
8. Ve büyüğünü (kebîre),
9. Gizlisini (insanlardan sakladıklarını),

10. *Ve açığı (alenen işlediklerini) mağfiret etsin, affetsin."*

Elhamdülillah, bu öyle bir müjde ki, geriye bir şey kalmadı. Bu, "gel, ne olursan ol gel, ama temizlenmek için gel" çağrısıdır.

İnsanız beşeriz, şaşarız. Bilerek veya bilmeyerek, nefsinin dürtüsüyle veya şeytanın iğvasıyla nice günahlara bulaşırız. Kalp kararır, ruh daralır. Tesbih namazı, bu kirleri temizleyen manevi bir nehir hükmündedir. Hatta bazı Hak dostları bu derin temizliği anlatmak için ne güzel söylemişler: *"Teheccüd kılanlar hamama girip yıkanmış gibi ferahlarlar; Tesbih namazı kılanlar ise hamamda yıkanıp bir de keselenmiş gibi bütün kirlerinden arınırlar."*

Zamanlaması: Hiç Olmazsa Ömürde Bir Kez!

Efendimiz (s.a.v.), bu namazın önemine binaen şu periyotları tavsiye etmiştir:

- Gücün yetiyorsa **her gün** kıl. (En kâmil olanı).
- Buna gücün yetmezse, **her Cuma** (haftada bir) kıl. (Cumanın bereketiyle birleşmesi için).
- Buna da gücün yetmezse, **her ay** bir kere kıl. (Mesela ayın ortasında, Eyyam-ı Biz'da).
- Buna da gücün yetmezse, **senede bir** kere kıl. (Genelde Kandil gecelerinde, Kadir Gecesi'nde kılınması bu hikmete mebnidir).
- Bunu da yapamazsan, **ömründe bir defa** olsun bu namazı mutlaka kıl.

Bu sıralama, namazın terk edilmemesi gerektiğini, ömür sermayesi tükenmeden en azından bir kez kılınması gerektiğine kuvvetle işaret eder.

Tesbih Zikrinin Manası ve Derinliği

Bu namazda sürekli tekrar edilen kelime-i tevhid ve tesbih varlığın ritmidir. Kur'an-ı Kerim'de geçen **"Dağları ve kuşları Davud'un emrine verdik, onunla beraber tesbih ederlerdi"** (Enbiya, 79) ayetine binaen bu tesbih kâinatın temel ritmidir.

Kâinattaki her zerre, atomlardan galaksilere kadar her şey lisan-ı hal ile Allah'ı tesbih etmektedir. İnsan gafletle bu korodan ayrılır. Tesbih namazı kılan mümin, o 300 tesbih ile tekrar kâinat korosuna katılır. Kendi bedenindeki atomlar, eklemler, ruhundaki latifeler, dağlar ve kuşlarla beraber bir ağızdan "Sübhanallah" der.

Her bir kelime, kalpteki bir putu yıkar:

- **Sübhanallah (Tenzih):** Allah'ı her türlü eksiklikten, kusurdan, mekandan, zamandan ve beşeri tasavvurlardan tenzih ederim. O, benim tasavvurumu ve tüm tasavvurların ötesindedir. Kalpteki yanlış Allah inançlarını ve "teşbih" (benzetme) kirlerini temizler.
- **Elhamdülillâh (Tahmid):** Her türlü övgü, şükür, sena ve kemal O'na aittir. Güzellik O'ndandır, nimet O'ndandır. Kalpteki nankörlüğü, "ben yaptım" diyen enaniyeti ve kibri siler.
- **Lâ ilâhe illallâh (Tevhid):** O'ndan başka ilah, mabud, maksut, matlub yoktur. Tevhidin zirvesidir. Kalbi "masiva"dan temizler.
- **Allâhü Ekber (Tekbir):** Allah en büyüktür. O kadar büyüktür ki, benim günahlarım O'nun rahmeti yanında okyanusta bir damla değildir. O kadar büyüktür ki, dünya dertleri O'nun huzurunda sinek kanadı kadar değersizdir.

Bu şekilde, tesbih namazı ile kalplerimiz masivadan, günah ve gaflet kirinden ve paslarından arınır,

temizlenerek edep ile Allahu Teala'nın nazargahı olmaya, Allahu Teala'nın sadırlardaki Beytullah'ı olmaya daha uygun bir hale gelir.

Allahu Teala, Evvel'dir, Ahir'dir, Baki'dir. Allah Hakk'tır. O gerçek olan Varlıktır. Ancak O gerçek varlıktır. Bu durumda O'na büsbütün teslim olmamak ancak gaflettendir.

Sübhaneallahi velhamdulillahi ve la ilahe illallah vallahu Ekber.

SONUÇ

Kalbimizden başladık, uyanışımızla dirildik, kuşluk vaktinde güneşle beraber Rabbimize şükrettik ve tesbih namazıyla günahlarımızdan arındık. Gördük ki, İslam hayatın her anını kuşatan, nefes alıp verişimizi, gözümüzü açışımızı, niyetimizi, amelimizi ibadete dönüştüren, insanı hamlıktan kurtarıp pişiren muazzam bir nizamdır.

- **Kalbin Edebi**, Sultanlar Sultanı'nın sarayını temiz tutmaktır. Niyetimizi düzeltir. Ameller niyetlere göredir. Niyeti bozuk olanın, kalbi kirli olanın kıldığı namaz, içi boş bir ceviz gibidir. Önce kalbimiz temizlenecek, sonra o kaba ilahi feyz dolacaktır.
- **Günün Şükürü**, farkındalıktır. Yaşadığımızın, nefes aldığımızın, Rabbimizin huzurunda olduğumuzun farkına varmaktır. Gaflet uykusundan uyanmaktır. Rabbimizi tanıyabilmek ve O'na kulluk edebilmek için bir gün daha verilmesine şükretmektir.
- **Duha Namazı**, Allah'ı Teala'ya vefamızdır. Bize nimet olarak verilen, ölçülemeyecek kıymetteki göz, kulak, el, ayak ve 360 eklemin sadakasını vermektir.
- **Tesbih Namazı**, müjdedir, umuttur, temizlenmektir, biiznillah temiz olarak başlamaktır. "*Günahım çok, yüzüm yok*" dememektir. Allah'ın rahmet kapısının ardına kadar açık olduğunu bilmek ve o kapıdan, Efendimiz'in (s.a.v.) verdiği o anahtarla girmektir.

Efendimiz (s.a.v.)'in hayatı, bu ibadetlerin en güzel numunesidir. O, ayakları şişinceye kadar namaz kılar, kendisine "*Geçmiş ve gelecek günahların affedildiği halde neden bu kadar yoruluyorsun?*" denildiğinde, "*Şükreden bir kul olmayayım mı?*" cevabını verirdi. "*Şükreden bir kul olmayayım mı?*"

Bizler de O'nun (s.a.v.) ümmeti olarak, sünnet-i seniyyenin bu nurlu halkalarına tutunmalıyız.

Sevgi, sadece dilde bir iddia değil, amelde bir ispattır. Muhabbetin Mihenk Taşı'nı Kur'an-ı Kerim'de Allah Azze ve Celle, Âl-i İmrân Suresi 31. Ayet ile şöyle koyar: "**De ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın...**" İşte bahsettiğimiz bu edep, bu şükür ve bu namazlar, Allah'ı sevmenin yolu; bu yol ise ancak Resûlullah'a (s.a.v.) tam bir teslimiyetle uyularak kat edilebilir. Böylece sevgi, kelim ve bilgiden amele, hale dönüşür.

Haftada bir kez, belki Cuma gecesi veya Pazar sabahı seherde kalkıp, güzelce bir abdest alıp, dünya kelimasını terk edip, huzur-u kalple 4 rekat tesbih namazı kılmak, kalbimizdeki pasları silecektir. Her sabah işe gitmeden, mesaiye başlamadan veya ev işlerine dalmadan 5-10 dakikamızı ayırıp 2 rekat da olsa Duha namazı kılmak, hayatımıza şükür, rızıkımıza bereket, ömrümüze afiyet, bedenimize sıhhat getirecektir.

Tasavvuf "hâl" ilmidir. Bu sohbetimiz zihninizde bir bilgi yığını olarak kalırsa bize yük olur, vebal olur. Ama kalbimize iner, hayatımıza, halimize, amelimize, kalbimize yansırsa bize kanat olur, Burak olur.

DUA

Estağfirullah, estağfirullah, estağfirullahil Azîm ve etûbü ileyh.
Eûzubillâhimineşşeytânirracîm. Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Elhamdülillâhi hakka hamdih. Elhamdülillâhillezî ahyânâ ba'de mâ emâtenâ ve ileyhi'n-nuşûr. Yâ Subbûhu Yâ Kuddûs, Rabbunâ ve Rabbu'l-melâiketi ve'r-rûh. Yâ Kuddûsü'l-Ekber, nahnu fî da'vetike ve fî hîfzike.

Allâhümme sallî alâ seyyidînâ Muhammedini'l-Fâtihî limâ uğlika, tıbbi'l-kulûbi ve devâihâ, ve âfiyeti'l-ebdânî ve şifâihâ, ve nûri'l-ebîâdî ve diyâihâ. Yâ Resûlallâh meded, ned'ûke bi-şe'ninâ, innemâ nahnu fî da'vetike.

Yâ Rabbenâ! Kad ci'nâke bi-sirri salâti't-tesbîh, ve bi-hakki Kâf-Hâ-Yâ-Ayn-Sâd ve Hâ-Mîm, ve ned'ûke bi-münâcâtî Yûnus'e ve Eyyûb'e aleyhimesselem: Lâ ilâhe illâ ente sübhâneke innâ künnâ mine'z-zâlimîn. Allâhümme ferric annâ kemâ ferrecte an Eyyûb, veğfir lenâ kemâ ğaferte li-Âdem. Sübhânallâhi ve'l-hamdülillâhi ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber. Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyîl azîm.

Allâhümme zidnâ edeben ve şükrâ. Ve veccih kulûbenâ ilâ tecelliyâtike bi-rızân ve edebin ve şükr. Vahfaz nûra'l-îmânî fî kulûbinâ dâimen. Allâhümme azhir fî külli zerretin minnâ ecmele ve ahyera tecelliyâti esmâike'lletî aradtehâ lenâ.

Allâhümme Yâ Fettâh, Yâ Alîm, Yâ Hakîm! Nevvir kulûbenâ bi-nûri ma'rîfetik, vec'al fî kulûbine'l-Kur'âne'l-Kerîm ve zikreke. Allâhümmeftah lenâ bâbe'l-hayri, ve bâbe'l-fethi, ve bâbe'l-hikmeti. Ve a'tinâ hikmeten ve ma'rîfeten ve nûran min ledünke.

Allâhümme Yâ Hayy, Yâ Kayyûm! Sebbit nefesenâ ma'a nebiyyinâ Muhammedin sallallâhu aleyhi ve sellem. Allâhümme kavvimnâ ma'a Resûlillâh. Allâhümme Yâ Vedûd! Innâ nes'elûke hubbeke ve hubbe men yuhibbüke. İlâhî ente maksûdunâ ve rızâke matlûbunâ.

Bi-hakki İsmike'l-A'zam, ve bi-hakki Nûn ve'l-kalemi ve mâ yesturûn, ve bi-sirri Bismillâhirrahmânirrahîm, ve bi-hakki Muhammedin Resûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem; tekabbel minnâ ve istecib duâenâ. Sübhâne Rabbike Rabbi'l-izzeti ammâ yasifûn. Ve selâmun ale'l-murselîn. Âmin, âmin, yâ Muîn... Ve âhiru da'vânâ enilhamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. El-Fatiha maas Salavat..

EKLER:

ÖZET TABLO

İbadet	Vakit Aralığı	Rekat / Sayı	Hikmet ve Fazilet
Günün Şükrü (Uyanış)	Uyanır uyanmaz	Dua & Niyet	Diriliş şuuru, Allah'a dönüş, Niyet tazeleme.
Sabah Zikri	Güneş doğana kadar	10 İhlas, Tesbihat	Manevi zırh, Cennette ev inşası, Kalp cilası.
İşrâk Namazı	Güneş doğduktan 45 dk sonra	2 Rekât	Tam bir Hac ve Umre sevabı (Hadislerde geçer).
Duha (Kuşluk)	İşrâk'tan Öğle öncesine kadar	2, 4, 8, 12 Rekât	360 eklemenin sadakası, Evvâbîn sevabı, Cennet kapısı.
Tesbih Namazı	Kerâhat dışı her vakit (Haftada/Ayda 1)	4 Rekât (300 Tesbih)	Geçmiş/gelecek, gizli/açık tüm günahların affı.

Tesbih Namazı Kılınış Şekli: Abdullah b. Mübârek Rivayeti ve Pratik Tablo

Tesbih namazı 4 rekattır ve toplamda **300 defa** şu tesbih okunur:

"Sübhânallâhi ve'l-hamdülillâhi ve lâ ilâhe illallâhü vallâhü ekber."

(*Ve lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhil aliyyl azîm*) kısmı da eklenebilir, eklenmesi daha faziletlidir.

Hanefî fikhına ve tasavvuf büyüklerinin (Mutasavvıfların) çoğunluğunun tercih ettiği **Abdullah b. Mübârek** (r.a.) rivayetine göre en yaygın ve makbul kılınış şekli şöyledir. Diğer bir rivayet (İbn Abbas) ise kıraatten önce tesbihi öngörür ancak biz burada Hanefî uygulamasını esas alacağız.

Aşağıdaki tablo, namazın her bir rekâtındaki tesbih dağılımını göstermektedir:

Namazın Bölümü (Rükün)	Tesbih Adedi	Açıklama ve Detay
1. REKAT		Niyet edilir: "Allah rızası için Tesbih namazı kılmaya."
Sübhanek'e'den Sonra	15	Fatiha'ya başlamadan önce okunur. (Sübhanek okunur, sonra 15 tesbih).
Zamm-ı Sure'den Sonra	10	Fatiha ve sure bittikten sonra, rükuya gitmeden ayakta (kıyamda).
Rükuda	10	"Sübhanek Rabbiyel Azim" (3 defa) dedikten sonra rüku halindeyken.
Rükudan Kalkınca (Kavme)	10	"Semiallahu limen hamideh, Rabbena lekel hamd" dedikten sonra ayakta dimdik dururken.
Birinci Secdede	10	"Sübhanek Rabbiyel Ala" (3 defa) dedikten sonra secde halindeyken.
İki Secde Arasında (Celse)	10	Birinci secdeden doğrulup oturunca. (Acele edilmemeli, tesbih sükunetle okunmalı).
İkinci Secdede	10	"Sübhanek Rabbiyel Ala" (3 defa) dedikten sonra ikinci secdedeyken.
Toplam (1 Rekât İçin)	75	Bu rekâtın sonunda 75 tesbih tamamlanmış olur.

Diğer Rekatlar İçin Önemli Notlar:

- İkinci rekata kalkıldığında, Fatihâ'dan önce yine **Sübhanek**e okunur ve ardından **15 tesbih** çekilir. (Normal namazlarda ikinci rekatta Sübhanek okunmaz, ama Tesbih namazında okunması tesbihlerin sayısını tamamlamak için gereklidir).
- Üçüncü rekata kalkıldığında da aynı işlem (Sübhanek + 15 tesbih) yapılır.
- Böylece 4 rekat sonunda (4 x 75) toplam **300 tesbih** tamamlanmış olur.
- Eğer bir rükünde tesbih unutulursa, bir sonraki rükünde telafi edilir. (Mesela rükuda unutulduysa, secde de sayıya eklenir). Ancak rükudan kalkışta ve iki secde arasında (kavme ve celse) uzun beklemek zor gelirse, buralarda unutilanlar genelde secde de tamamlanır.
- Sehiv secdesi gerekirse, sehiv secdelerinde bu özel tesbihler okunmaz.

Cemaatle Kılınması Meselesi

Günümüzde özellikle kandil gecelerinde camilerde cemaatle tesbih namazı kılındığını görüyoruz. Fıkıh açısından buna bir parantez açmak gerekir. Hanefi mezhebinde Teravih, Kûsuf (güneş tutulması) ve İstiska (yağmur duası) dışındaki nafil namazların cemaatle kılınması aslen "mekruh" görülmüştür. Eğer önceden ilan edilerek, insanları çağırarak büyük kalabalıklarla, sanki farzmiş gibi bir gösterişle kılınırsa bu "tahrimen mekruh" (harama yakın) sayılabilir.

Ancak, bir davet olmadan, 3-4 kişilik küçük bir grubun veya hane halkının imama uyarak kılması caizdir. Ayrıca, bazı alimler, günümüz insanının namazı tek başına kılamadığını, tesbih sayılarını karıştırdığını, teşvik ve öğretme maksadıyla cemaatle kılınmasının, "bid'at-i hasene" (güzel yenilik) sayılabileceğini, maslahat (fayda) gereği buna müsaade edilebileceğini belirtmişlerdir. Yine de en güzeli, bu özel ve mahrem ibadeti, gecenin sessizliğinde, Rab ile baş başa kalarak, riyadan uzak, gözyaşları içinde eda etmektir. "Hile-i şer'iyye" yaparak (adak adamak gibi) zoraki cemaat oluşturmak tasvip edilmemiştir. İdeal olan, öğrenmek ve öğretmektir, sonra da halvette (yalnızlıkta) Rabbiyle buluşmaktır.